

KONINKLIJKE ACADEMIE VOOR NEDERLANDSE TAAL- EN LETTERKUNDE

Verslagen en mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse taal- en letterkunde. Jaargang 1995, p. 186-188.

Huldeadres Odo Leys

De heer DE BELSER, voorzitter van de Academie, sprak de heer LEYS toe en las een huldeadres voor, dat daarna werd overhandigd aan de heer LEYS, naar aanleiding van zijn 25-jarig lidmaatschap van de Academie.

De tekst van dit adres luidt:

Op 22 december 1970 werd het Koninklijk Besluit ondertekend dat zetel X liet bekleden door O. Leys, die daarmee niet alleen de opvolger werd van Gerard Walschap, maar ook van drie andere illustere, zij het niet-taalkundige voorgangers, te weten Emanuel Hiel, Lodewijk Simons en Hendrik de Man (van het Plan van de Arbeid). Door deze opvolging werd O. Leys ook lid van de Commissie voor Moderne Letteren en de Commissie voor Cultuurgeschiedenis. Zijn lidmaatschap daarvan zou duren tot in 1980. Maar dat heeft hem niet verhinderd om spoedig een van de actiefste taalkundigen van de Academie te worden.

O. Leys is nu 25 jaar lang een buitengewoon trouwe bezoeker van de maandelijkse vergaderingen geweest. Met een gemiddelde aanwezigheid van 10 per jaar heeft hij in ons gezelschap niet minder dan 250 keer zijn opwachting gemaakt. Van de 25 vergaderingen in Beauvoorde heeft hij slechts die van 1985 overgeslagen. Belangrijker is dat O. Leys vrijwel ieder jaar ten minste één lezing heeft gehouden en ook als lid van talrijke beoordelingscommissies en als lid van het bestuur een aanzienlijke bijdrage heeft geleverd aan de vruchtbare werkzaamheid van ons genootschap. In 1982 en in 1992 is O. Leys bovendien onze voorzitter geweest.

O. Leys heeft ons niet alleen aan zich verplicht door zijn trouw, zijn inzet en zijn toewijding, maar ook door de gulheid waarmee hij zijn sociale en intellectuele gaven heeft getoond.

Hij is geen man van grote projecten of theorieën, maar een kritisch denkende onderzoeker pur sang, altijd op zoek naar fundamentele inzichten, naar de samenhang en het waarom van de taalverschijnselen die hem intrigeren. Hij volgt daarbij steeds de theoretische ontwikkelingen op de voet. Maar hij is er ook voortdurend op verdacht die te toetsen aan het gezond verstand en de verworvenheden van de wetenschappelijke traditie. Zijn lezingen zijn dan ook altijd de neerslag geweest van zijn eigen zoektochten en zijn eigen wetenschappelijke ontwikkelingen.

Zo heeft hij in de eerste jaren van zijn lidmaatschap de naamkunde verbonden met de sociolinguïstiek en de pragmatiek. Hij heeft de samenhang verkend van taal en arbeid, taal en psychoanalyse en taal en cognitie, in het gezelschap van grote geleerden als Marx, Lacan en Chomsky, maar altijd met dezelfde kritische zin en scherpzinnigheid en altijd met het oog op de bruikbaarheid van de theoretische benaderingen voor de evidente taalkundige gegevens. We hebben hem dan ook kunnen volgen bij zijn analyses van het reflexivum en de comparatief, de spelling van ‘goochelen’ en ‘lachen’, en de kameleontische eigenschappen van *om* en andere partikels en voorzetsels, die hem intrigeren als schakels tussen taal en tijd, en taal en ruimte.

Dat we hem hebben kunnen volgen is te danken aan het rustige geduld waarmee hij de stof telkens weer behandelde. Zijn streven naar begrijpen resulteerde daarbij altijd in uiteenzettingen die uitblonken door eenvoud en helderheid. De zorg om zijn inzichten voor iedere belangstellende toegankelijk te maken heeft iedere lezing die hij voor ons heeft gehouden, een onmiskenbare meerwaarde gegeven. Die lezingen zijn daardoor ook getuigenissen geweest van zijn sociale kwaliteiten. Ze vertonen de scherpe zin voor eerlijkheid, rechtvaardigheid en objectiviteit die O. Leys eigen is en waarvan hij telkens weer blijkt heeft gegeven zowel bij zijn behandeling en beoordeling van het werk van anderen als bij zijn optreden als deelnemer aan vergaderingen en discussies.

Collega Leys is nu kennelijk met genoeg vijftwintig jaar lid geweest van de Academie. Hoewel zijn bescheidenheid het daar wellicht moeilijk mee zal hebben, willen we hem vandaag toch uitdrukkelijk zeggen dat het zonder zijn aanwezigheid hier zowel zoveel minder interessant als zoveel minder aantrekkelijk zou zijn geweest.

De heer Leys sprak een dankwoord uit.

